

נייר עמדה בנושא

הצעת חוק למניעת הטרדה מינית (תיקון – הארכת תקופת ההתיישנות), התש"ע-2010

רקע

בחוק ההתיישנות התשי"ח-1958 נקבע שתביעה מתיישנת בחלוף שבע שנים מהיוולדה של עילת התביעה (סעי' 5-6). משמעות קביעה זו איננה שהזכות עצמה בטלה אלא שבית המשפט לא נזקק לה כאשר נטענת טענת התיישנות במהלך הדיון הראשון בתביעה (סעי' 2-3). ברם, בחוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח-1998 (סעי' 6א), נקבע כי בנוגע לתביעה אזרחית בגין הטרדה מינית, תקופת ההתיישנות תהיה שלוש שנים בלבד. בהצעת החוק הנוכחית מבקשות חברת הכנסת ציפי חוטובלי ושרת הנשים בישראל להשוות את תקופת ההתיישנות בהטרדה מינית לזו שנקבעה לגבי שאר העוולות שבחוק.

הדילמה הערכית

מחד, המתנגדים להארכת תקופת ההתיישנות טוענים שהעוולות המהוות הטרדה מינית מבוססות ברוב המקרים על סיטואציות עובדתיות, בהן במקרים רבים קיים קושי לברר את העובדות לאשורן. לכן, ככל שעובר הזמן, גדל הקושי בבירור יסודי של העובדות וגדל הסיכון כי ההכרעה המשפטית תהיה בלתי צודקת. כדי למנוע מראש בעיה מעין זו, מיועד קיצור תקופת ההתיישנות לתמרוץ את הנפגעים להגיש את תביעתם בסמיכות מירבית למועד האירוע נושא התביעה.¹

מאידך, לא ברור שתמרוץ זה הוא יעיל, שכן לשם הגשת תביעה בגין הטרדה מינית נדרשות הנפגעות להשקיע תעצומות נפש אדירות, תוך התמודדות חוזרת ונשנית עם הגורם המטריד ועם החוויה הקשה, ותהליך זה דורש לא פעם זמן ממושך. לכן תקופת ההתיישנות הקצרה של שלוש שנים למעשה מונעת מנפגעות רבות להתלונן, ומעקרת את נשק התביעה האזרחית על הטרדה מינית, שהוא כלי מרכזי במלחמה בתופעה חמורה זו.²

רבני צהר מבקשים לבחון סוגיה זו מנקודת מבט יהודית.

המבט היהודי על הארכת ההתיישנות

- **החומרה של הטרדה מינית** – ממבט יהודי, הטרדה מינית מהווה שילוב של שתיים מבין העבירות החמורות ביותר בתורה: גילוי עריות ושפיכות דמים. גילוי עריות: כל שיחה או מבט שיש בהם התייחסות לאישה כאובייקט מיני נכללים באיסור הגורף של "גילוי עריות".³ שפיכות דמים: אמרו חז"ל שהמלבין פני חברו ברבים שקול לשופך דמים.⁴ משום כך יש להילחם בתופעה זו של הטרדות מיניות בכל הכלים שעומדים לרשותנו.
- **אין התיישנות** – ההלכה היהודית חותרת לצדק, ולפיכך היא איננה מכירה בהתיישנות כשלעצמה כעילה לביטול תביעה, מלבד במקרים בהם משך הזמן שחלף מעורר חשד לרמאות⁵ או למחילה על זכות התביעה.⁶ לכן, במקרים בהם סביר להניח שהשתיקה נובעת מקושי רגשי לתבוע, כדוגמת הטרדות מיניות, לפי ההלכה היהודית לא מתבטלת עילת התביעה אפילו אחרי עשרות שנים.⁷

- אין להוציא ממון בלא ראייה ברורה - אחד מאבני היסוד של דיני הראיות בהלכה היהודית הוא הכלל "המוציא מחברו עליו הראיה".⁸ לפי כלל זה, בית המשפט אינו רשאי לחייב ממון כאשר ישנו ספק ברמה העובדתית ולא מצויים בידו הוכחות מוצקות.⁹

הצעה לתיקון החוק

אנו מציעים לתקן את הצעת החוק על בסיס העקרונות הבאים:

- **תמיכה בהארכת תקופת ההתיישנות** – כפי שהוזכר לעיל, ההלכה היהודית אינה מכירה בהתיישנות, ועל כן ההצעה להאריך את תקופת ההתיישנות היא נכונה. במיוחד בהתייחס לעבירה חמורה כדוגמת הטרדה מינית.
- **ביטול הלכת ההתיישנות כאשר התביעה מבוססת על הודאת הנאשם** – בכך מודגש שבהעדר קושי ראיתי, אין מחילה לנאשם שביצע את העוולה.¹⁰
- **הקשחת נטל הראיות לאחר שלוש שנים** – החשש מפני הוצאת ממון שלא כדין, במיוחד בסיטואציה של הטרדה מינית בה קיים קושי ראיתי מובנה, מוביל למסקנה שלאחר תקופה של שלוש שנים, שהוא פרק זמן שידוע במקורות היהודיים כמועד לשכחה,¹¹ יש לדרוש ראיות מוצקות יותר מצד התביעה מעבר לכל ספק סביר, כפי שנדרש בדין הפלילי.

לסיכום, עמדת רבני צהר היא שיש לתמוך בהארכת תקופת ההתיישנות, ובמיוחד בעבירה חמורה כהטרדה מינית, ויש לבטלה כליל במקרה של הודאה. עם זאת, בגלל הקושי בבירור העובדות בתביעות מסוג זה, לאחר שלוש שנים יש לדרוש ראיות מוצקות מעבר לספק סביר.

¹ מתוך דברי שר המשפטים יעקב נאמן בדיון בכנסת ב 24/2/10.

² מתוך דברי ההסבר להצעת החוק פ/2119/18.

³ רמב"ם איסורי ביאה כא, ב.

⁴ תלמוד בבלי בבא מציעא נח ע"ב.

⁵ שו"ת הרא"ש, כלל סח, סימן כ; כלל עז, סימן ד; כלל פה, סימן י; שולחן ערוך חושן משפט סא, ט; צח, ב; משפטי עוזיאל חושן משפט ד, כח; הרב רצון ערוסי, "התיישנות בחוק ובהלכה", תחומין כ"א (תשס"א) עמ' 422.

⁶ תלמוד בבלי כתובות קד ע"ב; רמב"ם אישות טז, כד-כה; שולחן ערוך אבן העזר קא, א-ב.

⁷ תלמוד בבלי, שם; רמב"ם, שם; שולחן ערוך, שם.

⁸ משנה בבא קמא ג, יא.

⁹ תלמוד בבלי בבא קמא צג ע"א; רמב"ם נזקי ממון ח, יד; שולחן ערוך חושן משפט תח, ב.

¹⁰ מנחם אלון, המשפט העברי, עמ' 112-113, מזכיר שכך הוצע בהצעת חוק ההתיישנות המקורית (ה"ח תשי"ז, 280).

¹¹ רמב"ם טוען ונטען יא, ד. בקהילת קודש פוזנא בשנת שפ"ח (1628) נתקנה תקנה, ולפיה שטר ישן הוא שטר שעברו שלוש שנים מן המועד שניתן היה להגישו לפירעון ולכן הנתבע נאמן להכחישו (זרח ורהפטיג, החזקה במשפט העברי, ירושלים תשכ"ד, עמ' 276-277).